

wetenschappelijk werk (verricht in naam van het vaderland), of sociale arbeid (in de strijd om volwaardig burgerschap in de nationale arena). Het lijkt daardoor of vaderland inwisselbaar is voor nationale staat, natie of maatschappij, en de vraag of dat zo is ontbreekt. Alleen wanneer de relatie tussen vrouwelijk burgerschap en de kolonie aan de orde komt, wordt het vaderland, of het besef van Nederland, zichtbaar.

Marieke Bloembergen

E. van Ermen, D. Amand, E. Put, e. a., *Loven boven altijd Godt loven 1899-1999. 100 Jaar abdij Keizersberg Leuven* (Leuven: Peeters, 1999, 206 blz., Bf 1.200,-, ISBN 90 429 0772 X).

Loven boven altijd Godt loven 1899-1999, uitgegeven naar aanleiding van de viering '100 Jaar abdij Keizersberg', is een fraai uitgevoerd jubileumboek waaraan verschillende auteurs hun medewerking hebben verleend. Hoewel de honderdjarige geschiedenis van het klooster centraal staat, wordt tevens naar de oorsprong van de naam 'Keizersberg' gekeken. De eerste twee bijdragen zijn dan ook aan de geschiedenis van de tussen 1230 en 1232 in opdracht van hertog Hendrik I van Brabant op de Leuvense heuvel gebouwde burcht — waarin volgens overlevering keizer Karel V is opgevoed — en zijn bewoners gewijd.

De geschiedenis van de burcht wordt door Dirk Amand en Eduard van Ermen in hun bijdrage 'De hertogelijke burcht op de Keizersberg tot het einde van de 16de eeuw' beschreven (9-30). Iconografische bronnen, een boedelinventaris uit 1431, domcinrekeningen en de computer, hielpen beide onderzoekers om hun belangrijkste doel: de reconstructie van zowel de binnenkant als de buitenzijde van het kasteel, te realiseren. Uit de bijdrage van Eddy Put, 'Een wijkplaats voor Pallas en de muzen. Erycius Puteanus als kastelein van Keizersberg (1615/1619-1646)' blijkt, dat deze geleerde humanist als een van de kunstlievendste bewoners van de burcht kan worden beschouwd (31 -38). Tijdens zijn kasteleinschap was de burcht een gastvrije ontmoetingsplaats voor kunstenaars en geleerden. De geschiedenis van het kasteel eindigt in 1782 als de burcht op bevel van keizer Jozef II van Oostenrijk wordt gesloopt. Alleen de schoormuur en de waterput zijn bewaard gebleven. In 1895 werd de abdij Maredsous te Namen, van waaruit de abdij Keizersberg is gesticht, eigenaar van de historische heuvel.

In de bijdrage van dom Guibert Michiels, '100 Jaar Abdij Keizersberg: een overzicht', worden de 'meest merkwaardige gebeurtenissen' die er in het honderdjarig bestaan van de abdij hebben plaatsgevonden, belicht (39-94). Het luchtbombardement van 14 mei 1944, waar onder andere de abdijkerk zwaar beschadigd uit te voorschijn kwam, kan als een dieptepunt in de geschiedenis van de abdij worden beschouwd. In 1968 werd de abdij van de congregatie van Maria Boodschap naar de Vlaamse provincie van de congregatie van Subiaco overgeheveld. Dit betekende dat de abdij van een Franstalig naar een Nederlandstalig bestuur overging en het Nederlands dus de voertaal werd. 'Een nieuwe start' noemt de auteur deze voor de Leuvense benedictijngemeenschap ongetwijfeld zo 'merkwaardige gebeurtenis'.

Toen de eerste monniken in 1899 op de Keizersberg kwamen wonen, was de abdij nog lang niet afgebouwd. De realisatie van de woonvleugels, de kloostergang, de kerk en de bijgebouwen heeft in totaal dertig jaar in beslag genomen. In 'Abdij Keizersberg: een gebouwencomplex als materiële uitdrukking van het kloosterleven', leidt David Mellaerts de lezer door het in neoromaanse stijl gebouwde kloostercomplex rond (113-160). Tijdens de rondgang worden zowel het interieur als het exterieur van het gebouwencomplex aan een gedetailleerd onderzoek onderworpen. Bijzondere aandacht krijgen, en verdienen, de tussen 1952 en 1965 in de abdijkerk aangebrachte zeven glasramen, waarin op indrukwekkende wijze verschillende taferelen uit

de apocalyps of het boek der openbaring zijn afgebeeld. Van de hand van dezelfde kunstenaar, dom Paul Duez, zijn de dertien tussen 1950 en 1956 in de westvleugel aangebrachte fresco's, die door Gilbert Huybens in zijn bijdrage 'Keizersberg - Kunstberg', uitvoerig worden besproken (161-181). Huybens stelt, dat de abdij een verrassende rol heeft gespeeld in de ontwikkeling, de beoefening en de verspreiding van *oude* en *nieuwe* religieuze kunstvormen, zoals: de beeldende en toegepaste kunsten, de literatuur, de poëzie en de muziek.

Luc van Hilst, priester, laat in zijn bijdrage 'De abdij Keizersberg en de liturgische beweging' zien, hoe belangrijk de Keizersberg, en in het bijzonder dom Lambert Beauduin voor deze beweging is geweest (95-112). Zo werden onder andere door de inzet van Beauduin en met behulp van de gehele abdijsamenleving vertalingen van liturgische teksten in de volkstaal uitgegeven. Andere initiatieven waren: het organiseren van liturgische weken en de uitgave van liturgische tijdschriften.

Het uit goed geschreven artikelen samengestelde gedenkboek is niet alleen van vele mooie (oude) foto's en andere illustraties voorzien, het bevat ook een groot aantal biografieën van abten, kunstenaars en andere personen, die voor de jubilerende Keizersberg van belang zijn geweest. Een bladzijde waarop de belangrijkste data uit de geschiedenis van de abdij staan vermeld, en een lange lijst met namen van in de abdij van Keizersberg geproffeste monniken zijn eveneens in deze uitgave opgenomen.

Rita Hooij schuur

R. Schuursma, *Jaren van opgang. Nederland 1900-1930* (Amsterdam: Balans, 2000, 592 blz., f69,50, ISBN 90 5018 521 5).

Aan *Jaren van opgang* laat zich gemakkelijk aflezen dat de auteur jarenlang bibliothecaris is geweest. Het boek is een veelzijdige schets van Nederland in de eerste decennia na de vorige eeuwwisseling. In tien hoofdstukken, verdeeld in 57 paragrafen en talloze sub-paragrafen lijken alle relevante aspecten uit de Nederlandse geschiedenis van de eerste drie decennia van de twintigste eeuw aan bod te moeten komen. Niet zelden lijkt daarbij de onderwerpskeuze ingegeven door het al dan niet voorhanden zijn van geschikte literatuur. Onontgonnen terrein wordt in dit boek dan ook niet betreden.

Deze verkaveling van de geschiedenis biedt onmiskenbaar voordelen. Met behulp van de registers (helaas zijn alleen namen en geografische begrippen geïndexeerd) is *Jaren van opgang* een nuttig naslagwerk. Maar waarvoor eigenlijk? De periode 1900-1930 lijkt betrekkelijk willekeurig gekozen, vanuit een tamelijk vaag idee over deze drie decennia als een aaneengesloten tijdvak van 'een opvallende verandering ten goede'. Deze vooruitgang is door de auteur onder andere gezocht in economische groei met verhoging van de levensstandaard en vergroting van de welvaart en in 'politieke democratisering'. Ook een actieve buitenlandse politiek wordt door Schuursma positief gewaardeerd als een bewijs van 'opgang'. Dit in het 'woord vooraf' in drie alinea's geschetste losse ordenende principe wordt echter onmiddellijk gerelativeerd. Uiteraard was er geen 'continue toename van uitsluitend goede dingen', en moet met name de verstarde verzuiling volgens de auteur gezien worden als een negatief te waarden verschijnsel, met uitzondering dan weer van de mogelijkheid die de verzuiling aan 'hete bevolkingsgroepen' bood om te emanciperen tot volwaardige deelnemers aan de Nederlandse natie. Uiteraard dient een bespreking verder te reiken dan het voorwoord van het besproken boek, maar het grootste probleem dat ik heb met het boek van Schuursma is nu eenmaal de keuze van tijdvak en thematiek en de enige plaats waar deze enigermate worden verantwoord, is in het voorwoord.